

2. PRIMER GRUP. VERBS ACABATS EN -AR

La primera conjugació compren, exclusivament, els verbs acabats en -ar, p.e.: cantar, estalviar, etc. La major part del verbs que pertanyen a este grup son regulars, sols n'hi ha tres d'irregulars.

2.1. CLASSIFICACIO

Els verbs d'este grup, com hem dit abans, son tots regulars, excepte tres: dar, estar, anar.

2.2. PARADIGMES

RALLAR

INDICATIU

Present

yo rall-e
tu rall-es
ell rall-a
nos. rall-em
vos. rall-eu
ells rall-en

Passat proxim

he rallat
has
ha
havem
haveu
han

SUBJUNTIU

Present

yo rall-e
tu rall-es
ell rall-e
nos. rall-em
vos. rall-eu
ells rall-en

Preterit perfecte

haja rallat
hages
haja
hajam
hajau
hagen

Imperfecte

yo rall-ava
tu rall-aves
ell rall-ava
nos. rall-avem
vos. rall-aveu
ells rall-aven

Plusquamperfecte

havia rallat
havies
havia
haviem
havieu
havien

Pret. imperfecte

yo rall-ara
tu rall-ares
ell rall-ara
nos. rall-arem
vos. rall-areu
ells rall-aren

Pret. plusquamper.

haguera rallat
hagueres
haguera
haguerem
hagueren
hagueren

Perfecte	Perfecte compost	Perfecte perifrastic
-----------------	-------------------------	-----------------------------

yo	rall-i	hagui	rallat	yo vaig	rallar
tu	rall-ares	hagueres		tu vares	
ell	rall-à	hague		ell va	
nos.	rall-arem	haguerem		nos. varem	
vos.	rall-areu	hagueren		vos. vareu	
ells	rall-aren			ells varen	

Futur	Futur compost	IMPERATIU
--------------	----------------------	------------------

yo	rallar-e	hauré	rallat	rall-a	tu
tu	rallar-as	hauras		rall-em	nosatres
ell	rallar-à	haura		rall-eu	vosatres

nos.	rallar-ém	haurem		INFINITIU	
vos.	rallar-éu	haureu		Simple:	rallar
ells	rallar-an	hauran		Compost:	haver rallat

Hipotetic	Hipotetic compost
------------------	--------------------------

yo	rallar-ia	hauria	rallat	GERUNDI:
tu	rallar-ies	hauries		Simple: rallant
ell	rallar-ia	hauria		Compost: havent rallat

nos.	rallar-iem	hauriem	PARTICIPI	
vos.	rallar-ieu	haurieu	Simple:	rallat, -ada
ells	rallar-ien	haurien		rallats, -ades

- a) Estos verps presenten, en algunes localitats valencianes, en la primera persona del singular del present d'indicatiu, una -c analogica en la segona i tercera conjugacio; aixi fan: torneç, doneç, etc., formes que no s'utilisen en la llengua escrita.

2.2.1. ANAR

INDICATIU

Present

yo vaig
tu va-s
ell va
nos. an-em
vos. an-eu
ells va-n

Passat proxim

he anat
has
ha
havem
haveu
han

SUBJUNTIU

Present

yo vaj-a
tu vag-es
ell vaj-a
nos. an-em
vos. an-eu
ells vag-en

Preterit perfecte

haja anat
hages
haja
hajam
hajau
hagen

Imperfecte

yo an-ava
tu an-aves
ell an-ava
nos. an-avem
vos. an-aveu
ells an-aven

Plusquamperfecte

havia anat
havies
havia
haviem
havieu
havian

Pret. imperfecte

yo an-ara
tu an-ares
ell an-ara
nos. an-arem
vos. an-areu
ells an-aren

Pret. plusquamper.

haguera anat
hagueres
haguera
haguerem
haguereu
hagueren

Perfecte

yo an-i
tu an-ares
ell an-a
nos. an-arem
vos. an-areu
ells an-aren

Perfecte compost

hagui anat
hagueres
hague
haguerem
haguereu
hagueren

Perfecte perifrastic

yo vaig anar
tu vares
ell va
nos. varem
vos. vareu
ells varen

Futur

yo anir-e
tu anir-as
ell anir-a
nos. anir-em
vos. anir-eu
ells anir-an

Futur compost

hauré anat
hauras
haura
haurem
haureu
hauran

IMPERATIU

ves tu
an-em nosatres
an-eu vosatres

INFINITIU

Simple: anar
Compost: haver anat

Hipotetic**Hipotetic compost**

yo	anir-ia	hauria	anat	GERUNDI	
tu	anir-ies	hauries		Simple:	anant
ell	anir-ia	hauria		Compost:	havent anat
nos.	anir-iem	hauriem		PARTICIPI	
vos.	anir-ieu	haurieu		Simple:	anat, -ada
ells	anir-ien	haurien			anats, -ades

a) Per a la formacio del perfecte perifrastic de tots els verps, s'utilisen unes formes del present d'indicatiu. Estes formes son:

vaig
vares / vas
va
varem / vam
vareu / vau
varen / van

aixi tenim:

	perfecte	perfecte perifrastic
tornar	torni	vaig tornar
	tornares	vares tornar
	tornà	va tornar
	tornarem	varem tornar
	tornareu	vareu tornar
	tornaren	varen tornar
llegir	llegi	vaig llegir
	llegires	vares llegir
	llegi	va llegir
	llegirem	varem llegir
	llegireu	vareu llegir
	llegiren	varen llegir

2.2.2. ESTAR

INDICATIU

Present

yo est-ic
tu est-as
ell est-à
nos. est-em
vos. est-eu
ells est-an

Passat proxim

he estat
has
ha
havem
haveu
han

Imperfecte

yo est-ava
tu est-aves
ell est-ava
nos. est-avem
vos. est-aveu
ells est-aven

Plusquamperfect.

havia estat
havies
havia
haviem
havieu
havien

Perfecte

yo estigu-i
tu estigu-eres
ell estigu-e
nos. estigu-erem
vos. estigu-ereu
ells estigu-eren

Perfecte compost

hagui estat
hagueres
hague
haguerem
haguereu
hagueren

Futur

yo estar-e
tu estar-as
ell estar-a
nos. estar-em
vos. estar-eu
ells. estar-an

Futur compost

hauré estat
hauras
haura
haurem
haureu
hauran

SUBJUNTIU

Present

yo estig-a
tu estigu-es
ell estig-a
nos. estig-am
vos. estig-au
ells estigu-en

Preterit perfecte

haja estat
hages
haja
hajam
hajau
hagen

Pret. imperfecte

yo estigu-era
tu estigu-eres
ell estigu-era
nos. estigu-erem
vos. estigu-ereu
ells estigu-eren

Pret. plusquamper.

haguera estat
hagueres
haguera
haguerem
haguereu
hagueren

Perfecte perifrastic

yo vaig estar
tu vares
ell va
nos. varem
vos. vareu
ells varen

IMPERATIU

estig-es tu
estig-am nosatres
estig-au vosatres

INFINITIU

Simple: estar
Compost: haver estat

Hipotetic

Hipotetic compost

yo estar-ia
tu estar-ies
ell estar-ia
nos. estar-iem
vos. estar-ieu
ells. estar-ien

hauria estat
hauries
hauria
hauriem
haurieu
haurien

GERUNDI

Simple: estant

Compost: havent estat

PARTICIPI

Simple: estat, -ada
estats, -ades

- a) Una altra forma en la persona 2 de l'imperatiu es està, normalment usada quan du un pronom enclitic: està-te ahi, està-te així.

2.2.3. DAR

Es un verp de significacio equivalent a DONAR, te un us defectiu i encara s'usa en el Regne de Valencia. Presenta les següents formes:

INDICATIU

Present

yo
tu
ell d-a
nos. d-em
vos. d-eu
ells

Passat proxim

he dat
has
ha
havem
haveu
han

SUBJUNTIU

Present

yo
tu
ell
nos. d-em
vos. d-eu
ells

Preterit perfecte

haja dat
hages
haja
hajam
hajau
hagen

Imperfecte

yo d-ava
tu d-aves
ell d-ava
nos. d-avem
vos. d-aveu
ells d-aven

Plusquamperfecte Pret. imperfecte

havia dat
havies
havia
haviem
havieu
havien

Pret. plusquamper.

yo d-ara
tu d-ares
ell d-ara
nos. d-arem
vos. d-areu
ells d-aren

haguera dat
hagueres
haguera
haguerem
hagueren
hagueren

Perfecte

yo d-i
tu d-ares
ell d-a
nos. d-arem
vos. d-areu
ells d-aren

Perfecte compost

hagui dat
hagueres
hague
haguerem
haguereu
hagueren

Perfecte perifrastic

yo vaig dar
tu vares
ell va
nos. varem
vos. vareu
ells varen

Futur

yo dar-e
tu dar-as
ell dar-à
nos. dar-ém
vos. dar-éu
ells. dar-an

Futur compost

hauré dat
hauras
haura
haurem
haureu
hauran

IMPERATIU

d-a tu
d-em nosatres
d-eu vosatres

INFINITIU

Simple: dat
Compost: haver dat

Hipotetic**Hipotetic compost**

yo	dar-ia	hauria	dat	GERUNDI
tu	dar-ies	hauries		Simple: dant
ell	dar-ia	hauria		Compost: havent dat
nos.	dar-iem	hauriem		PARTICIPI
vos.	dar-ieu	haurieu		Simple: dat, -ada
ells	dar-ien	haurien		dats, -ades

- a) Es un verb relativament inusual, pero es poden oir frases com: "li ho dava de cor", "li'ls darém quan vinga", "da-li-ho al chiquet", etc.

2.3. MODIFICACIONS ORTOGRAFIQUES I FONETIQUES

2.3.1. Ortografiques

Hi ha, dins d'esta flexio, un cert numero de verps que per tal de conservar el so originari del radical, han de modificar la seua grafia en els següents temps i persones: indicatiu, present 1, 2, 4, 5, 6; perfecte 1; subjuntiu, present, 1, 2, 3, 4, 5, 6; i les corresponents d'imperatiu.

2.3.1.1. Radical acabat en -c [k] (atacar, torcar, indicar) → -qu-

Indicatiu present (atacar)	Indicatiu perfecte (torcar)	Subjuntiu present (indicar)
ataque	torqui	indique
ataques	torcares	indiques
ataca	torcà	indique
ataquem	torcarem	indiquem
ataqueu	torcareu	indiqueu
ataquen	torcaren	indiquen

2.3.1.2. Radical acabat en -ç- (adreçar, llançar, amenaçar) → -c-

Indicatiu present (adreçar)	Indicatiu perfecte (llançar)	Subjuntiu present (amenaçar)
adrece	llanci	amenace
adreces	llançares	amenaces
adreça	llançà	amanece
adrecem	llançarem	amenacem
adreceu	llançareu	amenaceu
adrecen	llançaren	amenacen

2.3.1.3. Radical acabat en -g- (porgar, regar, mastegar) → -gu-

Indicatiu present (porgar)	Indicatiu perfecte (regar)	Subjuntiu present (mastegar)
porgue	regui	mastegue
porgues	regares	mastegues
porga	regà	mastegue
porguem	regarem	masteguem
porgueu	regareu	mastegueu
porguen	regaren	masteguen

2.3.1.4. Radical acabat en -j- (penjar, menjar, marejar) → -g-

Indicatiu present (penjar)	Indicatiu perfecte (menjar)	Subjuntiu present (marejar)
penge	mengi	marege
penges	menjares	mareges
penja	menjà	marege
pengem	menjarem	maregem
pengeu	menjareu	maregeu
pengen	menjaren	maregen

2.3.1.5. Radical acabat en -qu- (liquar, adequar, obliquar) → -qü-

Indicatiu present (liquar)	Indicatiu perfecte (adequar)	Subjuntiu present (obliquar)
liqüe	adeqüi	obliqüe
liqües	adequares	obliqües
liqua	adequà	obliqüe
liqüem	adequarem	obliqüem
liqüeu	adequareu	obliqüeu
liqüen	adequaren	obliqüen

2.3.1.6. Radical acabat en -gu- (aiguar) → -gü-

Indicatiu present (aiguar)	Indicatiu perfecte (aiguar)	Subjuntiu present (aiguar)
aigüe	aigüi	aigüe
aigües	aiguares	aigües
aigua	aiguà	aigüe
aigüem	aiguarem	aigüem
aigüeu	aiguareu	aigüeu
aigüen	aiguaren	aigüen

2.3.1.7. En les persones 4, 5, dels presents d'indicatiu i subjuntiu dels verps acabats en -quar / -guar, hi ha diftong i triftong respectivament:

4 liqüem: li-qüem

5 liqüeu: li-qüeu

El mateix fenomen fonetic es dona en els acabats en -cuar:

4 evacuem: e-va-cuem

5 evacueu: e-va-cueu

no obstant tindre la mateixa estructura fonetica que els acabats en -quar / -guar, pero diferent ortografia, per raons etimològiques; en este cas la separacio silabica es:

4 e-va-cu-em

5 e-va-cu-eu

2.3.1.8. En les verps de radical acabat en vocal (-ear, -iar, -uar, -cuar), la primera persona del singular del perfecte d'indicatiu, seguint les regles ortografiques, durà dièresis, així:

preï	(prear)
estalviï	(estalviar)
accentuï	(accentuar)
evacuï	(evacuar)

En els atres verps acabats en -uar (-quar, -guar, -auar, -euar, -iuar, -ouar), per ser la u semiconsonant i formar diftong en la desinencia, no duren dièresis, així:

liqüi: li-qüi
aigüi: ai-güi
encaui: en-ca-ui
creui: cre-ui
estiui: es-ti-ui
poui: po-ui

2.3.2. Fonetiques

2.3.2.1. En les persones que duen la tonicitat en el radical, l'accent anira sempre sobre la darrera vocal d'este, excepte en els verps postnominals (encauar, pouar,...) i els acabats en -quar/-guar:

encauar (cau)
creuar (creu)
estiuar (estiu)
endauar (dau)
pouar (pou)
liquar
aiguar

en els que, al ser la u semiconsonant, no pot dur l'accent, que anira sobre la vocal anterior:

1	creue	,	liqüe
2	creues	,	liqües
3	creua	,	liqua
4	creuem	,	liqüem
5	creueu	,	liqüeu
6	creuen	,	liqüen

2.3.2.2. Canvis en la vocal del radical

Quan l'ultima vocal atona del radical es una e /o, en tornar-se toniques poden modificar el seu timbre i convertir-se en ɛ / ɔ, ɐ / ɔ. Els temps i persones en els quals es produix este canvi son: indicatiu, present, 1,2,3,6; subjuntiu, present, 1, 2, 3, 6.

2.3.2.2.1. e atona → [ê] e tancada

Indicativ present		Subjunctiu present	
<u>cremar</u>	[kremár]	<u>pensar</u>	[pensár]
creme	[krême]	pense	[pêse]
cremes	[krêmes]	penses	[pêses]
crema	[krêma]	pense	[pêse]
cremem	[kremêm]	pensem	[pensêm]
cremeu	[kremêu]	penseu	[pensêu]
cremen	[krêmen]	pensen	[pêsen]

2.3.2.2.2. e atona → [ê] e oberta

Indicativ present		Subjunctiu present	
<u>enlluernar</u>	[en̩luernár]	<u>velar</u>	[velár]
enlluerne	[en̩luêrne]	vele	[vêe]
enlluernes	[en̩luêrnes]	veles	[vêes]
enlluerna	[en̩luêrna]	vele	[vêe]
enlluernem	[en̩luernêm]	velem	[velêm]
enlluerneu	[en̩luernêu]	veleu	[velêu]
enlluernen	[en̩luernên]	velen	[vêen]

2.3.2.2.3. o atona → [ó] o tancada

Indicativ present		Subjunctiu present	
<u>escoltar</u>	[esko tár]	<u>sopar</u>	[sopár]
escolte	[esko te]	sope	[sópe]
escoltes	[esko tes]	sopes	[sópes]
escolta	[esko ta]	sope	[sópe]
escoltem	[esko tém]	sopem	[sopém]
escolteu	[esko têu]	sopeu	[sopêu]
escolten	[esko tên]	sopen	[sópen]

2.3.2.2.4. o atona → [ó] o oberta

Indicatiu present		Subjuntiu present	
<u>esmolar</u>	[ezmolár]	<u>redolar</u>	[redolár]
esmole	[ezmóle]	redole	[redóle]
esmoles	[ezmóles]	redoles	[redóles]
esmola	[ezmóra]	redole	[redóle]
esmolem	[ezmolém]	redolem	[redolém]
esmoieu	[ezmoléu]	redoleu	[redoléu]
esmolen	[ezmóren]	redolen	[redóren]

2.3.3. Canvis d'accentuació en els verbs acabats en -iar

En els verbs valencians acabats en -iar, s'ha produït un fenomen d'assimilació als verbs castellans, que tenen la mateixa terminació, en l'accentuació de les persones que tenen la tònica en l'última vocal del radical. Els temps i persones afectats són: indicatiu, present, 1, 2, 3, 6; subjuntiu, present, 1, 2, 3, 6. Esta castellanització cal anar eliminant-la, tant de la parla normal com de la culta. La prova més patent de la no autoctònia del fenomen nos la pot donar esta simple comparança:

- a) verbs que en castellà no duen l'accent en la darrera vocal del radical

<u>c</u> ambiar	canviar
<u>c</u> ambio	canvie
<u>c</u> ambias	canvies
<u>c</u> ambia	canvia
<u>c</u> ambiamos	canviem
<u>c</u> ambiáis	canvieu
<u>c</u> ambian	canvien

- b) verbs que en castellà duen l'accent en la darrera vocal del radical

en <u>v</u> iar	enviar
en <u>v</u> ío	envie
en <u>v</u> ías	envies
en <u>v</u> ia	envia

envi <u>am</u> os	envi <u>e</u> m
envi <u>ai</u> s	envi <u>e</u> u
envi <u>an</u>	envi <u>e</u> n

c) verps que conserven l'accentuació correcta

estalvi <u>a</u> r	ensomi <u>a</u> r
estalvi <u>e</u>	ensomi <u>e</u>
estalvi <u>es</u>	ensomies
estalvi <u>a</u>	ensomi <u>a</u>
estalvi <u>em</u>	ensomi <u>em</u>
estalvi <u>eu</u>	ensomi <u>eu</u>
estalvi <u>en</u>	ensomi <u>en</u>

Com a exemple donem dos casos de rima, en els quals l'accentuació es correcta:

“Il·lur fonament esta sobre falsa;
opinió tot son ésser cambia”

(C.CXIII, v. 79-80) (7)

“e no.n veu hom qui vagen per tal via;
de mi confés que mon juí.s cambia,”

(C. CXIII, v. 146-147) (8)

A banda dels verps citats (estalviar, ensomiar), ne tenim uns altres que encara conserven l'accentuació correcta: atiar, desbalafiar, i algun altre:

Indicatiu present	Subjuntiu present
desbalafi <u>e</u>	ati <u>e</u>
desbalafi <u>es</u>	ati <u>es</u>
desbalafi <u>a</u>	ati <u>e</u>
desbalafi <u>em</u>	ati <u>em</u>
desbalafi <u>eu</u>	ati <u>eu</u>
desbalafi <u>en</u>	ati <u>en</u>

(7) Ausias March, “Obra poética completa”, II, edició de Rafael Ferreres.

(8) Ibid.

2.3.3.1. En els verps acabats en -iar, en la primera persona del singular del perfecte d'indicatiu sol fer-se una reduccio fonetica de les dos i (ultima del radical i la terminacio corresponent); caldra escriure i pronunciar les dos i:

estudiar: estudi-*i*
ensomiar: ensomi-*i*
canviar: canvi-*i*

2.4. FORMACIO DEL PARTICIPI

Els verps acabats en -ar formen el participi afegint al radical de l'infinitiu les terminacions -at, -ada, -ats, -ades:

tancar: tancat, tancada, tancats, tancades.
matar: mort, morta, morts, mortes.

2.5. FORMACIO DEL GERUNDI

La formacio del gerundi es fa afegint al radical de l'infinitiu la terminacio -ant:

tancar: tancant

El gerundi d'estar no es, com es sent a voltes, estiguent, sino estant.